

เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว

CHILDREN AND INFLUENCE OF FAMILY

รองศาสตราจารย์เดชา ศิริเจริญ*
Associate Professor Decha Siricharoen

บทคัดย่อ

นักเรียน - นักเลงที่ก่อเหตุทุบตีทำร้ายและฆ่ากันตายตามข่าวที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง เป็นปัญหาความประพฤติของเด็กและเยาวชนซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงและร้ายแรงยิ่งขึ้น หากสังคมไม่มีเยาวชนร้ายรุ่นเด็ก ๆ เข้าแทนที่ ปัจจุบันอาชญากรตัวร้ายก็คงหมดไปจากสังคม คงไม่มากมายขนาดนี้ แต่ปรากฏว่ามีทายาทตัวร้ายเข้ามาสืบทอดมากมาย ปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลโน้มน้าวทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางร้ายได้แก่สถาบันครอบครัว จึงมาถึงปัญหาปัญหาว่าครอบครัวที่มีลักษณะเช่นใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนอันทำให้เขามีพฤติกรรมดังกล่าว

ABSTRACT

Mobster-Students who have daily committed crime indicate more severe behavioral problems of Thai juvenile. These young gangsters come to replace grown-up criminals in the society. One of the factors affecting their behaviors is Family institute. Then come to the problem what kind of family influence negative behavior of these juvenile.

* รองคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

เด็กกระทำผิดเป็นปัญหาทางความประพฤติของเด็กและเยาวชนซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้น หากสังคมไม่มีเยาวชนร้ายรุ่นเด็ก ๆ เข้ามาแทนที่ ปัจจุบันอาชญากรตัวร้ายก็คงจะหมดไปจากสังคม คงไม่เพิ่มมากมายขนาดนี้ แต่ปรากฏว่ามีทนายทตัวร้ายเข้ามาสืบแทนมากมายสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนี้คงจะมีที่มาจากหลายปัจจัยแต่ปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลโน้มน้าวทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior) ไปในทางร้ายได้แก่ สถาบันครอบครัว ปัญหาจึงมีว่า ลักษณะของครอบครัวเช่นใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนอันมีผลให้พฤติกรรมดังกล่าวต่อปัญหานี้ จึงมีเรื่องที่เหมาะสมพิจารณาดังต่อไปนี้

ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของมนุษย์ (Primary Group) หน่วยสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็กที่จะตามมาในอนาคต เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยบิดามารดาอันถือว่าเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด สภาพของครอบครัวและบิดามารดาจึงถือว่าเป็นสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด

การเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมของเด็กมิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแห่งแรกที่เด็กมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดในเบื้องต้นของชีวิต อิทธิพลของครอบครัวจึงมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกของเด็กทั้งกายและใจ ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่สร้างนิสัย ความคิด ความเชื่อถือ ค่านิยมและทัศนคติ

“สุขภาพจิตดีเริ่มที่บ้าน” เป็นคำกล่าวของนักจิตวิทยา กล่าวคือเมื่อบุคคลใดมีสุขภาพจิตดี ก็ย่อมจะมีผลทำให้บุคคลนั้นมีสุขภาพดีด้วย สมาชิกในครอบครัวที่ดีอันหมายถึงครอบครัวที่เป็นปกติสุขและอบอุ่น ในทางตรงข้าม หากครอบครัวไม่ปกติสุขขาดความอบอุ่น ก็ย่อมทำให้สมาชิกของครอบครัวมีสุขภาพจิตไม่ปกติสุขหรือผิดปกติ อันอาจเป็นผลทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สมบูรณ์ อาจนำไปสู่การมี “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” (Deviant Behavior) อันเป็นหนทางการนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency)

“บุคลิกภาพ” เป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของแต่ละบุคคลซึ่งจะไม่มีซ้ำกันเป็นอันขาด คนในครอบครัวเดียวกัน ปัญหาเหมือนกันทำไมบางคนทำผิด บางคนไม่ทำผิด นั้นเป็นเพราะบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน พื้นฐานทางอารมณ์ไม่เหมือนกัน

$$\{\text{กรรมพันธุ์ (Heredity)} + \text{สิ่งแวดล้อม (Environment)} = \text{บุคลิกภาพ (Personality)}\}$$

สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีอิทธิพลในทางลบต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมักได้แก่ครอบครัวที่มีลักษณะเช่นจะกล่าวต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร

(1) บุตรที่บิดามารดาให้ความรักใคร่ไม่เพียงพอ ความรัก ความอบอุ่น ความเมตตาจากบิดามารดาเป็นอาหารทางใจของเด็ก (Emotional Satisfaction) หากเด็กไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้หรือได้รับไม่เพียงพอเด็กจะรู้สึกเสียความรู้สึกทางด้านความรัก ความเมตตา เมื่อไม่เคยรับก็จะไม่เคยให้ใคร ก็คือไม่เคยให้ความรัก หรือความเมตตาต่อผู้ใด ขาดความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นรู้สึกโดดเดี่ยวตัวคนเดียวมักมองทุกอย่างในทางลบ มักมีความประพฤติดำเนินการต่อต้านระเบียบของสังคม (Anti-Social)

(2) บุตรที่บิดามารดาให้ความรักใคร่มากเกินไป (Over Protection) แยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี

กรณีแรก : เด็กที่ได้รับการตามใจทุกอย่าง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล (Indulgence) จะมีผลทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเอง เห็นแก่ตัว ขาดเหตุผล ไม่รู้จักรับผิดชอบ ขาดความอดทนต่อความลำบากและความผิดหวังเหตุเพราะไม่เคยลำบากและไม่เคยผิดหวังหากถูกขัดใจจะเกิดปฏิกิริยาตอบโต้รุนแรง

กรณีที่สอง : เด็กที่บิดามารดาเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลาไม่ยอมให้เด็กคิดเองทำเอง เด็กเลยคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง กลายเป็นเด็กไม่รู้จักโต ไม่มีความคิดริเริ่มคิดพึ่งผู้อื่นตลอดเวลา บางครั้งเด็กจะรู้สึกอึดอัดไม่พอใจแต่ไม่กล้าคัดค้านแม้จะไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วยซึ่งอาจเกิดเป็นแรงผลักดันให้เด็กกระทำการสิ่งที่ไม่ดีเพื่อระบายอารมณ์เพื่อประชดบิดามารดา

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ครอบครัวที่บิดามารดา มีความขัดแย้งกันทางด้านจิตใจ (Marital Discord) เช่น ทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ เด็กจะมีอารมณ์ว่าวุ่นสับสน ขุ่นมัวตึงเครียดยิ่งได้เห็นความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม บางครั้งยังมาระบายอารมณ์เอากับเด็กจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมจากบิดามารดา ทำให้เด็กขาดความเคารพนับถือ ขนาดพ่อแม่ของตนเองยังทำกันได้ถึงเพียงนี้ แล้วใครอื่นจะเพียงไหน เด็กจะรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย ไม่น่าไว้วางใจ

บ้านไม่น่าอยู่ เกิดความเบื่อหน่าย อาจมีผลไปถึงการเรียน เมื่อการเรียนและโรงเรียนเพราะไม่รู้ว่าจะเรียนไปทำไม จึงอาจหลบออกจากบ้านหนีโรงเรียนอันอาจนำไปซึ่งความประพฤตินี้ที่ไม่เหมาะสมต่อไปได้

ครอบครัวที่บิดามารดาแยกกัน อาจมาจากการหย่าร้าง แยกทางกัน ตาย สูญหาย หรือละทิ้งทำให้ครอบครัวขาดองค์ประกอบที่เป็นหัวใจ เป็นผลมาถึงตัวเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกขาดที่พึ่งทั้งทางกายและทางใจ ขาดความอบอุ่น ความรัก ความเมตตา เด็กจะรู้สึกถูกทอดทิ้ง โดดเดี่ยว (Isolation) กรณีพ่อแม่แยกทางกัน เด็กจะลำบากใจว่าจะจงรักภักดีกับฝ่ายใด

3) สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กรณีนี้หมายความว่าความยากจนของครอบครัว ความยากจนมีอิทธิพลก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวมากมายหลายประการ เป็นหลายประการที่ทุกคนน่าจะจะได้เคยประสบและพบกันอยู่เป็นประจำเสมอมาจนแทบจะไม่ต้องชี้แจงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการดิ้นรนต่อสู้เพื่อแสวงหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ไม่มีเวลาที่จะมาอบรมสั่งสอนลูก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศีลธรรม จรรยาบรรณหรือการเล่าเรียนของลูก ขาดการดูแลเอาใจใส่แม้แต่ยามเจ็บไข้ ขาดการอยู่ดีกินดี ขาดระเบียบแบบแผน โดยสภาพของครอบครัวอาจทำให้ต้องอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม สิ่งแวดล้อมไม่ดี สภาพของสังคมเสื่อมทราม อันเป็นอิทธิพลโน้มน้าวให้เด็กกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาต่อสังคมได้จากการศึกษาวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเดียวกับทรัพย์สินซึ่งเป็นอาชญากรรมพื้นฐาน (Street Crime) ร้อยละ 80 มาจากครอบครัวที่มีปัญหาความยากจน

4) มาตรฐานทางศีลธรรมของครอบครัว

ครอบครัวที่มาตรฐานทางศีลธรรมสูงเกินไป (Over High Moral Standards) ประเภทที่เด็กทำอะไรไม่ได้เลยเป็นสิ่งไม่ดีผิดหมด ผิดแม้แต่บางสิ่งที่เด็กอื่นๆ สามารถทำได้เป็นปกติธรรมดาไม่ได้เสียหายเลวทรามอะไร แต่ตนทำไม่ได้เพราะถูกสั่งสอนอบรมมาเช่นนั้น เด็กจะรู้สึกสองฝักสองฝ่ายอยู่ในใจตลอดจนสุดท้ายอาจถูกเพื่อนฝูงเย้ยหยันก็อดกันไม่ยอมให้เข้าร่วมเป็นพรรคพวกด้วย ในที่สุดเด็กอาจโกรธไม่พอใจบิดามารดา เลยประท้วงประท้วงด้วยการประพฤตินี้

ในเรื่องของศีลธรรมนั้น ตัวศีลธรรมเองไม่ได้เสื่อมทรามแต่เป็นตัวบุคคลที่ประพฤติเลวร้ายเสื่อมทรามลงเรื่อยๆ เหตุที่เป็นดังนั้นน่าจะเป็นผลมาจาก ประการแรก คือ การมุ่งพัฒนาด้านวัตถุยิ่งกว่าด้านจิตใจ ประการต่อมา คือความบีบคั้นทางเศรษฐกิจจึงละทิ้งศีลธรรมเพื่อเอาตัวรอด และประการสุดท้ายคือ การบูชาเงินเป็นพระเจ้า ผู้ร้ายในคราบของผู้ดี การฉ้อราษฎร์บังหลวง เกิดขึ้นมากมาย และถือเป็นเรื่องปกติ แห่ลงบายมุขเจริญงอกงาม ความฟุ่มเฟือยจึงมากเป็นเงาตามตัว การละเมิดจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดี หรือแม้กระทั่งกฎหมายถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา

5) มาตรฐานทางระเบียบวินัยของครอบครัวอาจเป็นครอบครัวที่ขาดระเบียบวินัยหรืออาจเป็นครอบครัวที่เข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมากจนเกินความพอดี ทำผิดเล็กน้อย แต่ถูกลงโทษมากมายเด็กจะรู้สึกพ่อแม่ไม่รักตนเองแต่จะจับผิดลงโทษ เกิดความรู้สึกที่ปฏิบัติต่อระเบียบวินัยของพ่อแม่เคยชินต่อการพูดปดเพื่อเอาตัวรอดจากการถูกลงโทษจนเกิดความเคยชินกลายเป็นคนชอบพูดเท็จหลอกลวงมีเล่ห์เพทุบายมีทัศนคติเกลียดและชอบฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสังคมบางครอบครัวก็วางกฎเกณฑ์ในเรื่องของความประพฤติไม่คงเส้นคงวา บางครั้งก็เข้มงวด บางครั้งก็ปล่อยปะละเลย ทำผิดน้อยลงโทษมาก ทำผิดมากอาจกลับไม่ได้รับความสนใจ เด็กเกิดความสับสน อาจกระทำผิดมากขึ้น เพราะไม่ทราบว่าเป็นความผิดหรือไม่

6) ครอบครัวที่บิดามารดามีอาการทางโรคจิตประสาทอารมณ์แปรปรวน หงุดหงิดหม่นหมองโกรธง่ายไร้เหตุผล กลัวโดยไม่มีเหตุผล ทำให้จิตใจของเด็กขาดความร่าเริงแจ่มใส และอาจรับเอาอาการเหล่านี้เข้าไปในบุคลิกภาพของตนเองก็ได้

อย่างไรก็ตามลักษณะของครอบครัวทั้งหลายที่กล่าวเหล่านี้เป็นเพียงแนวโน้มที่อาจทำให้เด็กได้รับอิทธิพลทางด้านลบเข้าสู่บุคลิกภาพของเขาเท่านั้น แต่มิได้หมายความว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นแน่นอนชัดแจ้งทุกกรณีไป มิได้หมายความว่าเด็กที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ยากจนจะต้องกระทำความผิดคิดชั่วทุกคนไป ชีตชั้นของความจนนั้นวัดได้ยากมีทั้งจนธรรมดา (Simple Poor) กับยากจนมาก (Less Poor) ขึ้นอยู่กับความพอดีของแต่ละบุคคลด้วย หากมีน้อยใช้น้อยก็คงจะไม่มีปัญหา แต่หากมีน้อยใช้มาก มีมากแต่ยังไม่รู้จักพอ ก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ ดังนั้น

การที่จะตัดสินว่าความยากจนเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมก็คงจะไม่ถูกต้องนัก เป็นเพียงแนวโน้มอันมีอิทธิพลที่อาจทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้เท่านั้น มีอาชญากรจำนวนไม่น้อยที่มีฐานะทางการเงินดี มีการศึกษาสูงและมีอาชีพที่มั่นคงแต่กลับเป็นอาชญากรตัวร้าย ก่อความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวงอันมีอาจวัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้

ความเป็นอาชญากรมิใช่เรื่องของวิทยาศาสตร์ ทำนองว่าหากนำสิ่งนี้มาผสมกับสิ่งนั้น ย่อมบังเกิดผลเป็นสิ่งโน้น แต่เป็นเรื่องของธรรมชาติดั้งเดิม อันได้แก่พันธุกรรมหรือสายโลหิตที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมอันหมายถึงสภาพการณ์และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดมาตั้งแต่กำเนิด อันได้แก่บิดามารดา ครอบครัวยุวกาเพื่อนสถาบันทางการศึกษา ตลอดจนชุมชนและละแวกบ้านจากเยาว์วัยจนเติบโตใหญ่บังเกิดขึ้นเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เมื่อมาประกอบกับสภาพการณ์อันหมายถึงความถึงสภาพการณ์ในขณะนั้นซึ่งบุคคลนั้นกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความบีบคั้นทางด้านจิตใจ ความหมดอาลัยตายอยากในชีวิต ทำให้พฤติกรรม (Behavior) อันหมายถึงความถึงประพฤติที่บุคคลนั้นได้แสดงออกมาจากโครงสร้างหรือองค์ประกอบที่หลากหลายดังกล่าวนี้ อันนำมาซึ่งพฤติกรรมของบุคคล จึงเป็นความยากที่จะวางหลังเกณฑ์ความเป็นอาชญากรในเชิงวิทยาศาสตร์ จึงเป็นเพียงแต่แนวโน้มว่าน่าจะเกิดหรืออาจจะเกิดเท่านั้น